

Posudek byl vypracován na základě objednávky pro:
Rada pro rozhlasové a televizní vysílání
Krátká 10
10000 Praha 10

**Posouzení nebezpečnosti reality show
(VV, BB) pro děti do 15 let
- stručné vyjádření -
(1. část)**

PhDr. Mgr. Jeroným Klimeš, Ph.D.

5. října 2005

Praha

Reality show typu Big Brother jsou komerční televizní variantou zážitkových kurzů. Využívají psychiky adolescentů a mladší dospělosti k tomu, aby vytvořili výrazné, pozorovatelné emoce. Ty zaručují diváckou sledovanost a přísun zisků v podobě SMS a reklam. Mezi vlastnosti této psychiky patří:

- Velká potřeba komunikovat a vyřikávat si své myšlenky.
- Nedokonale zvnitřnělé zásady.
- Neschopnost se ovládat.
- Hledání své dospělé identity.

Dá se říci, že jako dítě okolo roku se učí stát, pustit se rodiče a samo chodit, tak adolescent se učí stát sám v komplikovaném světě hodnot dospělých. Zkouší různé taktiky, pózy, manipulace, zásady či metody a hledá, co mu lépe sedne, co se vyplácí atd.

Pro tuto vývojovou fázi je tato hra zajímavá a možná i přínosná, protože ukazuje lidi v tomto procesu. My se však bavíme o tom, zda je vhodné či alespoň neškodné, aby tento pořad sledovaly děti do patnácti let.

Ilustrací tohoto může být rozhovor Petra: "Musíš na sebe upozornit, aby se tě báli." To je strategie, kterou Petr považuje za nejlepší, zkouší ji a zároveň doporučuje Wendy. Tato zásada je však jen jednou z mnoha, kterou v dané situaci může upotřebit. Aby divák měl z této show osobní prospěch, musí být schopen sledovat osudy Petra od začátku až do jeho neslavného konce. Teprve až, když v hlavě udrží všechny tyto informace, může z nich odvodit svou soukromý závěr o kvalitě navrhované taktiky. Děti však toto paměťové rozpětí nemají - usuzují na pravdivost slov z přesvědčivosti momentálního projevu - z nonverbálních a paraverbálních informací v daném okamžiku.

Tedy je třeba říci, že toto v zásadě není vhodný pořad pro děti do patnácti let. Očividné a na první pohled bijící důvody jsou:

- Přímá agrese v podobě vulgarity a hrubosti („Kdybys měla péro mezi nohama, tak už tady ležíš v krvi.“)
- Explicitní záběry na pohlavní orgány v intimních chvílích. (VV 14.9.)
- Některé záběry spíše vypadají jako reklama na kouření a alkohol.

Existují však důvody, které jsou méně nápadné, ale právě proto možná ještě důležitější.

Do období puberty usilujeme, aby děti zvnitřnily hodnotový systém. Ten spočívá v jasném vědomí: "I když mám různé sklony, tak to neznamena, že tyto sklony mohou následovat." Například každý dospělý je čas od času přetížen prací, ale zároveň si uvědomuje, že práce je velice důležitá a v té či oné podobě dává jeho životu smysl. Tuto svým způsobem zdravě rozdvojenou psychiku děti a často i adolescenti nemají. Jestliže nadávají na práci, berou to až děsivě doslova.

Například šetření ukázalo, že za brutální vraždou dívky v Bílině, byli její dva kamarádi a jejich kluk, se kterým donedávna chodila. Tito tři kluci byli členy větší skupiny asi 10 - 15 jinak zcela "normálních" středoškoláků, kteří se pravidelně scházeli a vymýšleli, že zabijí a snědí nějakého anonymního člověka, například dítě, a to video draze prodají "perverzním Němcům": "Budeme se válet na Bahamách místo toho, abychom jako spokojený český občan běhali jako kokoti a vydělávali si nějakých 15000,-" Takovou větu někdy pronese i dospělý, ale ten má zároveň ve své hlavě jakési druhé já, které mu říká: "To jsou stejně jen kecy. Můj život má smysl a více mě přes veškeré obtíže baví, i když jsem právě ten 'spokojený český kokot, který běhá za 15000 měsíčně.'" Tato vražda se tedy jeví jako zmaterializovaný reklamní slogan: "Nevaž se, odvaž se."

Obě reality show předvádí mnoho takto problematického chování bez jakékoliv presentované distance. Například moderátoři naprosto bez obalu hovoří o prima šmírování. U adolescenta můžeme předpokládat, že jaksi ví, že šmírování není správné. Možná bude mít problémy zdůvodnit proč, ale každopádně bude cítit, že je se jedná o něco nepatřičného. Děti však tento neproblematizovaný postoj televize budou přebírat doslova - "na šmírování není nic špatného, konec konců všechny reality show jsou šmírováním". Televize ani v nejmenším nevysvětluje, že šmírování v případě reality show je podmíněno explicitním a vědomým souhlasem účinkujících.

Negativní vliv televize je tím větší, čím více selhává rodina. Tedy negativně formující vliv reality show dopadne nejvíce na ty děti, které již tak mají dost těžký osud. Nelze tedy spoléhat pouze na ochraňující rodiny. Tyto pořady, které jsou vývojově určeny pro věk adolescence a výše, není možno presentovat v časech do 22:00, kdy máme jistotu, že se na ně budou nekriticky dívat i desetileté děti.